

## Albania - țara în care n-a fost ucis nici un evreu

Dr. Ardian Kyçyku  
București

Deși aflați la peste două mii de kilometri depărtare, istoria dovedește că albanezii și evreii au comunicat încă din vechime. Scriitorul Greciei antice, Apolodor, precum și contemporanul său, geograful Schymnos, au argumentat că Vidam, conducătorul fenicienilor, a devenit regele enkeleilor (centrul acestora din urmă fiind orașul Enkelana, astăzi - Pogradec) încă din secolul al II-lea î.e.a. Dar unele documente stau drept dovadă că legăturile dintre cele două popoare datează încă din mileniul al II-lea î.e.a. Astfel, în secolul VII î.e.a., mulți iliri au emigrat și s-au stabilit lângă Israelul de astăzi. Unii dintre ei se chemau pelesi, de unde se spune că și-a luat numele și Palestina. Istoricul Zaharia Maiani a ajuns la concluzia că „s-a argumentat că și filistinii aparțin trunchiului ilir”.

Istoricii Meiller și Cohen spun că în vechiul Epir a existat cândva orașul numit Paleiste, Palasa de astăzi, lângă localitatea Himara. Într-o hartă străveche a Israelului, se regăsesc denumiri de origine iliră, iar în Vechiul Testament nume filistine de aceeași origine. Vechii evrei și-au lăsat, de asemenea, urme pe harta veche a Iliriei. Denumirile Finiq - Foinike; Jerikon - Ierihon; Palasë - Palestina, nu sunt o simplă întâmplare. Tradiția orală vorbește despre un grup mare de evrei care s-a stabilit în Iliria, în anul 70 e.a. Între timp, romanii, sub conducerea lui Titus, reușiseră să dărâme Templul lui Solomon și, ca dovadă a triumfului, luaseră cu ei, la întoarcere, un mare număr de sclavi. Din fericire, una dintre navele romane s-a lovit de malurile Mării Ionice și evreii salvați s-au stabilit în împrejurimile și în centrul orașului Vlora. Nu se știe numărul lor exact. Însă, într-o expediție de cercetare, între anii 1979-1980, în orașul Saranda a fost descoperită o biserică străveche, pe ai cărei pereți se puteau vedea trei straturi de mozaic. În unul dintre ele, se poate vedea sfeșnicul sfânt al lui Solomon, cu șapte sfeșnice unite la rădăcină.

### Prezența evreilor în Albania

... este atestată documentar și în istoria Evului Mediu. La sfârșitul secolului al XV-lea, mase mari de evrei se stabilesc în Albania, ca urmare a persecuțiilor Inchiziției spaniole și portugheze. Este vremea domniei sultanului Baiazid al II-lea. În orașul Vlora se găsesc, în această

perioadă, 523 de familii de evrei, iar în orașul Berat - 25 de familii. Unii dintre istorici cred că venirea lor în Albania este legată de profeția lui Mohamed, conform căreia Albania avea să fie pentru evrei un pământ al făgăduinței, mai ales că acolo, ca un semn, se afla mormântul lui Gjergj Kastrioti Skënderbeu - scutul Europei față de invazia otomană.

O altă parte a istoricilor consideră că evreii au fost trimiși în Albania după sfatul sultanului Baiazid al II-lea, ca să învie negoțul în câteva puncte strategice ale litoralului albanez. În orașul Elbasan, în Cartierul Kalá, unde trăiesc și astăzi câteva mari familii de origine evreiască - de confesiune creștină ortodoxă -, au fost descoperite zidurile unei străvechi sinagogi, în care stă cioplită Steaua lui David. În satul Xibrakë, lângă orașul Cërrik, se găsește și în ziua de azi un mormânt impresionant de marmură, cunoscut ca „Mormântul Evreului” - un mare negustor din vechime. În această zonă, copiii primesc la botez nume de origine clar evreiască.

Cunoscută este, de asemenea, și Sinagoga din orașul Vlora, numită „Sefer Tora”, distrusă de armata italiană în timpul primului război mondial. Istoricul albanez Myzafer Korkuti, spune printre altele că, în Albania, a fost înmormântat și faimosul Shabtai Zvi - una dintre marile personalități ale istoriei Israelului, conducătorul revoltei antiotomane, cunoscută ca Mișcarea

Mesianică, după care Zvi a fost recunoscut ca un adevărat apostol al libertății.

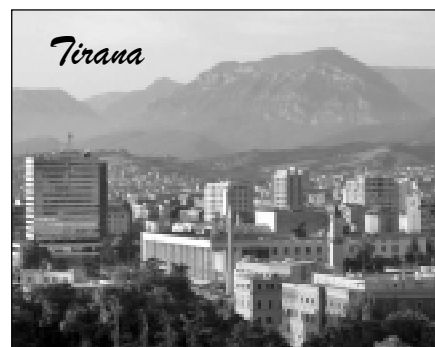
### O țară fără prejudecăți

Diplomatul american, de origine evreiască, Herman Bernstein, scria în 1934: „În Albania n-au existat niciodată probleme pentru evrei; în această mică țară de pe malul Mării Adriatice nu se găsesc semne că evreii ar fi discriminați sau prigoniți, și aceasta nu doar fiindcă această comunitate este mică la număr, ci și fiindcă Albania este una dintre acele foarte puține țări din Europa, unde prejudecățile religioase și ura rasială nu există, deși albanezii sunt împărțiți în trei confesiuni diferite”.

Reprezentanții comunităților evreiești din Viena și Florența, au înaintat Înalțului Comisariat pentru Refugiați un proiect de emigrare a unui număr mare de evrei din Germania și de stabilire a lor în Albania. Proiectul costa opt milioane de franci de aur, sub formă de investiții în văile fluviilor Buna și Drin, în nord-vestul Albaniei. Acest proiect a fost adus la cunoștința Ministerului Afacerilor Externe al Albaniei din acea vreme, însoțit de o sugestie scrisă a ambasadorului albanez de la Liga Națiunilor. Statul albanez își exprima oficial dorința ca un număr de evrei să se stabilească și în zona Muzeqea. Dar Regatul Albaniei n-a putut realiza acest proiect din cauza presiunilor Italiei mussoliniene.



Shabtai Zvi (1648-1676)



Tirana



Saranda